

УДК 365.28
DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-7786.2022/8-1/6>

Л. Литва, канд. соц. наук, доц.
ORCID ID: 0000-0001-9381-2654
А. Козачкова, студ.
ORCID ID: 0000-0002-7680-4182
В. Покусай, студ.
ORCID ID: 0000-0002-6916-3348

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Представлено огляд стратегії забезпечення житлом вимушено переміщених осіб та осіб, житло яких зруйновано внаслідок бойових дій, що міститься у програмі Президента України "Велике будівництво", а також ініціатив місцевих територіальних громад і представників бізнесу. Аналізуються застереження та бар'єри реалізації цих ініціатив, обговорюються технології оптимізації процесу надання соціальних послуг вимушено переміщеним особам та особам, що втратили житло внаслідок бойових дій у сфері житлозабезпечення.

Ключові слова: брокерські послуги у соціальній роботі, вимушено переміщені особи, війна, Єдина інформаційна система соціальної сфери, забезпечення житлом, іпотека, лізинг житла, соціальний портрет.

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення російської федерації 24 лютого 2022 р. в Україну призвело до небувалого збільшення категорії внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО). За даними The International Organization for Migration (IOM), станом на 18 березня 2022 р. було зафіксовано понад 6,5 млн осіб, які були змушені шукати прихисток в інших регіонах України [1], а 5,2 млн людей обрали тимчасовий захист за кордоном [2].

Існує безліч прикладів, коли в довоєнній вітчизняній практиці реалізації соціальної політики у сфері внутрішньої міграції, законодавчі та виконавчі органи влади оминали світовий досвід щодо надання соціальної допомоги та послуг вимушеним переселенцям, незважаючи на те, що соціальний запит на вдосконалення надання таких послуг в Україні існує з 2014 р., коли відбулася анексія Криму російською федерацією та фактична окупація державою-агресором частин Донецької та Луганської областей. Зараз державні соціальні інституції, волонтерський рух, вітчизняні та міжнародні стейкхолдери напружували значний досвід, що демонструє певне упорядкування соціальної підтримки ВПО на умовно безпечних територіях, але все ще залишається багато відкритих нагальних питань, що чекають втілення ефективних державних програм підтримки ВПО, серед яких забезпечення житлом є найактуальнішим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність досліджень проблем вимушено переміщених осіб, зокрема забезпечення базових потреб, серед яких забезпечення житлом є однією з найчутливіших, у вітчизняній науковій галузі зберігає пріоритет з огляду на кризу, викликану агресивною політикою російської федерації щодо порушення суверенітету держави України, починаючи з 2014 р. Питома вага таких досліджень належить галузі права, у якій обговорюються різні аспекти праворозуміння та правозастосування міжнародних стандартів забезпечення права на житло для ВПО, реституцію житла й майна [3, 4]; розглядаються особливості інституційного забезпечення соціального захисту ВПО [5]; правові механізми забезпечення управлінських рішень щодо проблеми житлозабезпечення цієї категорії [6; 7]; обговорюється вітчизняний досвід реалізації права на житло в актуальних умовах війни [8].

Навіть побіжний аналіз публікацій демонструє зосередженість науковців на проблемі реалізації права на житло ВПО, на ефективності управлінських механізмів і стратегій, створенні сприятливих умов для розв'язання

проблем у цій сфері. Водночас, дієвих правових або управлінських рішень констатовано не було внаслідок відсутності виваженої сталої державної політики в Україні в галузі забезпечення житлом не лише ВПО, а й інших категорій, яким законодавство гарантує право на отримання соціального житла.

Можна визнати, що лише повномасштабне вторгнення країни-агресора актуалізувало перед виконавчою владою держави нагальну необхідність розв'язання проблеми забезпечення житлом ВПО та осіб, житло яких було зруйновано внаслідок війни, що змусило шукати відповідні формулювання стратегій, форм і методів досягнення мети, визначення ресурсного забезпечення втілення стратегічних рішень у цій сфері.

Презентація влітку 2022 р. у відкритих джерелах стратегічної Програми Президента України "Велике будівництво" є першим кроком до розв'язання житлової кризи для громадян, що втратили житло. Спираючись на аналіз запропонованої програми, можна більш конкретно визначити якість правових, соціогуманітарних, економічних, управлінських і багатьох інших аспектів програми та звернути увагу на особливості її реалізації.

Досліджується вказана програма влади та ініціативи територіальних громад щодо житлозабезпечення ВПО з погляду ресурсності самих переселенців, роль працівників соціальної сфери у сприянні вибору та прийняттю рішення ВПО щодо оптимального варіанту отримання постійного житла та визначення місця проживання.

Метою статті є аналіз державної та регіональних ініціатив щодо забезпечення житлом ВПО й осіб, що втратили житло внаслідок війни, і визначення шляхів оптимізації діяльності соціальних працівників у сфері забезпечення житлом цих категорій. Методом дослідження став аналіз міжнародного та вітчизняного законодавства в галузі забезпечення права вимушено переміщених осіб на базовий притулок і житло, стратегії Програми Президента України "Велике будівництво" щодо шляхів розв'язання проблеми житлозабезпечення ВПО й осіб, що втратили житло внаслідок війни, і регіональних ініціатив виконавчих органів влади, територіальних громад, окремих інвесторів, які оприлюднені у відкритих джерелах.

Виклад основного матеріалу та результатів дослідження. Міжнародною федерацією соціальних працівників у 2002 р. було підкреслено, що основна мета роботи з такою категорією, як вимушено переміщені особи, це соціальна адаптація, яка допоможе подолати

залежність клієнта від натуральної допомоги, відновити його виробничий потенціал, налагодити соціокультурні зв'язки з громадою та забезпечити можливість людини здійснювати свій внесок у національний і регіональний розвиток під час вимушеної внутрішньої міграції [9].

На міжнародному рівні правове забезпечення надання допомоги вимушено переміщеним особам у певній країні міститься в "Керівних принципах з питань внутрішнього переміщення" від 1998 р., що були включені у Резолюцію ООН того ж року та ратифіковані державою Україна 17.04.1998 р. [10]. Цей документ покликаний узгоджувати законодавство держав, що його ратифікували, із міжнародним правозабезпеченням і закрити "сірі зони" у своєму законодавстві. Також варто наголосити, що "Керівні принципи..." стали у міжнародній практиці гуманітарного права загальноприйнятими стандартом, яким послуговуються переважна більшість правозахисних неурядових гуманітарних організацій значної частини країн світу, але мають радше рекомендаційний характер і не є обов'язковими до виконання, що не завжди сприяє їхньому дотриманню [11, с. 23]. Наприклад, Принцип 3.1 засвідчує, що на державну владу покладатися основний обов'язок і відповідальність за надання захисту та гуманітарної допомоги ВПО, які перебувають під її юрисдикцією, а Принцип 18.2, у свою чергу наголошує на тому, що компетентні органи влади мають надавати й забезпечувати внутрішньо переміщеним особам безпечний доступ до:

- основних продуктів харчування та питної води;
- базового притулку та житла;
- належного одягу;
- основних медичних послуг та оздоровлення [10].

Тобто, з дотриманням цих Принципів, уповноважені вітчизняні інституції є відповідальними за реалізацію визначених настанов. Натомість, закон України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" не зобов'язує формувати державне соціальне замовлення задля задоволення потреб ВПО [12], а у п. 16 ст. 1 чинного закону "Про соціальні послуги" визначено, що соціальне замовлення на надання соціальних послуг як "...засіб регулювання діяльності у системі надання соціальних послуг формується шляхом залучення на договірній основі надавачів соціальних послуг для задоволення потреб осіб/сімей у соціальних послугах відповідно до результатів визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах" [13].

Ефективність координації й забезпечення сталості соціальних послуг в умовах війни сприяє новела, що внесена законодавцем до положень ч. 4 ст. 11 14.04.2022 р. вказаного ЗУ "Про соціальні послуги", яка серед діючих наділяє повноваженнями "...районні, районні у містах Києві та Севастополі державні адміністрації, виконавчі органи міських рад міст обласного значення, ради об'єднаних територіальних громад визначати особливості надання соціальних послуг на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях..." (п. 5¹ ч. 4. ст. 11 вказаного Закону) [13]. Отже визнається, що загальнодержавні стандарти надання соціальних послуг на цей період не можуть застосовуватися в умовах війни повністю, тож у такому випадку питання якості, обсягів, контролю за виконанням покладатися на державні адміністрації або самі територіальні громади.

Зараз забезпечення житлом ВПО є найактуальнішою потребою, забезпечення якої у вітчизняній практиці з

2014 р. так і не набула сталого характеру, а під час війни, невизначеності та масштабної міграції як у самій країні, так і за її межі, стає значним каменем спотикання для органів виконавчої влади та громад.

У ч. 2 ст. 5 ЗУ "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" визначається можливість забезпечення житловим приміщенням ВПО [12], до яких законодавець відносить місця компактного поселення ВПО як то, містечка зі збірних модулів, гуртожитки, оздоровчі табори, будинки відпочинку, санаторії, пансіонати, готелі тощо. Також місцями компактного розміщення новоприбулих із гарячих точок людей стали школи, дитячі садки, студентські гуртожитки, які у вищезгаданому Законі серед місць фактичної реєстрації ВПО відсутні як відповідні типи приміщень [14]. Такі рішення є тимчасовими й не допомагають розв'язати проблему і зменшити кількість потребуючих житла тому, що породжують цілий ряд незручностей – адже дитячі садки зараз у містах мають функціонувати за прямим призначенням, а задля надання притулку переселенцям у студентських гуртожитках постає питання із поселенням самих студентів, серед яких є й ті, що проживають у тимчасово окупованих або зруйнованих регіонах країни. Тож такі рішення не допомагають розв'язати проблему і зменшити кількість потребуючих житла.

Зараз прийнято та реалізуються рішення виконавчої влади держави й ініціатив окремих суб'єктів господарювання у питанні забезпечення житлом в умовах воєнного стану. Так варто згадати про модульні містечка, що вже функціонують у деяких регіонах України: містечка у трьох локаціях Львова [15] і його передмістях [16]. Під Києвом таке містечко першим побудували в Бородянці – селищі міського типу, яке зазнало катастрофічних руйнувань під час окупації російською федерацією, інші локації Міністерством розвитку громад та територій України були визначені в Бучі, Макарові, Іванкові та Гостомелі Київської області, а також у передмісті Чернігова [17].

Варто відзначити, що питома вага фінансування будівництва належить закордонним інвесторам, благодійним грантам від урядів країн-партнерів, представників бізнесу і інших донорів. Зокрема польським урядом було побудовано 250 модульних будиночків для переселенців, що прибули до Львова [18]. Поширення подібних проєктів буде вигідне для усіх сторін: потерпілі українці отримують тимчасове житло, що назагал відповідає умовам комфорту та приватності, яка не може бути забезпеченою у центрах тимчасового перебування й Україна може уникнути демографічної катастрофи, а країни Заходу, що приймають наших біженців, зі свого боку – загострення міграційної кризи. Важливо, що саме завдяки таким заходам забезпечення первинної адаптації ВПО у сфері працевлаштування, самовизначення з подальшою життєвою перспективою та відчуттям певної захищеності є ефективною стратегією подолання наслідків війни. Натомість, це лише тимчасові рішення, які в масштабі країни не допоможуть усуненню проблеми як такої.

Наступним етапом для успішної адаптації ВПО до нового місця або повернення в місце постійного проживання мало б стати отримання постійного житла.

Програма Президента України "Велике будівництво" [19], яку озвучив координатор програми Юрій Голик, пропонує для розгляду декілька незалежних варіантів розв'язання питання з постійним житлом [20].

Використання *недобудов* або *готової нерухомості з первинного ринку житла* має безперечні переваги, але недоліками такого рішення є досить складні механізми визначення вартості житла, зокрема *недобудов*, і значні

видатки на облаштування квартир, що мають бути повністю оздобленими й обладнаними найнеобхіднішими приладами та меблями.

Варіант другий передбачає *будівництво нового житла на замовлення держави* в регіонах, що зараз не піддаються атакам ворога і може розв'язувати одночасно декілька соціальних проблем – і формування житлового фонду для ВПО, і створення значної кількості робочих місць для тих самих переселенців і жителів регіонів, і розвиток соціально-економічної інфраструктури. Перешкодою на шляху впровадження цього варіанту є масштабність його фінансування.

Ще одним варіантом розв'язання проблеми є *програма сертифікатів на житло або видача цільових коштів* для придбання вже готових житлових площ у забудовників особами, житло яких зруйноване внаслідок бойових дій. Сертифікати як цінні папери згодом, коли країна зможе відновитися, забудовником можуть бути обміняні на кошти. Отже, наявне нині житло від забудовників може залучатися до розв'язання державної програми.

Четвертий, останній, варіант полягає у *впровадженні іпотеки чи лізингу житла* з мінімальною ставкою (пропонується 1–2 % або взагалі безвідсотково). Це рішення не є оптимальним з огляду на обмежені можливості слабких груп населення (наприклад багатодітні сім'ї, люди з інвалідністю, самотні матері чи батьки), що не в змозі сплачувати навіть везвідсоткову вартість житла [20].

Ресурс, що також може враховуватися, полягає в наявності житлового фонду соціального призначення, який щоправда, по-перше, не є готовим витримати сучасного навантаження, а по-друге – сам піддався певному руйнуванню. Тому виникає питання щодо громадян, які не належать до категорії ВПО, але вже тривалий час перебувають на соціальному квартирному обліку.

Аналізуючи досвід ряду європейських країн, стає зрозумілим, що їхній успіх у соціальному житловому забезпеченні був досягнутий завдяки залученню приватного та громадського секторів економіки. Один із прикладів функціонування успішного фонду житла соціального призначення мають Нідерланди, де 30 % усього житлового капіталу становить соціальний сектор оренди, а у великих містах цей показник сягає 50 %. [21]. Нідерландський сектор соціального житла має великі розміри (він налічує приблизно 2,4 мільйонів орендних будинків) та обходиться без значних субсидій.

Перші житлові товариства в Нідерландах почали впроваджуватись ще у другій половині XIX-го ст. Ця ініціатива була створена приватними організаціями та компаніями, які мали намір надати можливість отримання доступного та гідного житла своїм працівникам. Згодом, уже у кінці XX-го ст., нідерландські муніципалітети також почали здавати в оренду житло соціального призначення через муніципальні житлові компанії. Водночас цим компаніям вдалося забезпечити собі незалежність завдяки списанню заборгованості перед державою за рахунок майбутніх субсидій. Натепер роль житлозабезпечення соціально вразливих громадян повністю покладена на так звані житлові асоціації, які належать до приватного сектора та виконують державне замовлення.

Необхідно вказати, що схожий приклад забезпечення соціальним житлом працівників великих приватних підприємств у сучасній Україні існує [22], зокрема великі підприємства та компанії для заохочення своїх працівників і підвищення привабливості роботи на підприємствах інвестують у будівництво як багатоквартирних, так і приватних будинків у сільській місцевості.

Цей досвід складно реалізувати в короткотерміновій перспективі, тим не менш, підтримка подібних ініціатив стане не лише у пригоді для розміщення ВПО в новому місці проживання, а і для вдалої внутрішньої репатріації в рідні регіони, допомагаючи повернути переселенцям довоєний статус, що теж може розглядатися як інструмент розв'язання проблеми соціальної адаптації.

Дискусія. Представлена вище перспективна програма з погляду втілення вже на етапі її розгляду має ряд недоліків, що обумовлені очевидними факторами, на яких вже наголошувалося. Проте такий підхід має і приховані аспекти, що заважають ефективному втіленню державної стратегії житлозабезпечення.

По-перше, натепер поки не оприлюднено старетегії повоеного соціально-економічного розвитку країни, яка, незважаючи на актуальну невизначеність, має бути підготовленою до здобуття перемоги над загарбником і містити обґрунтоване розуміння перспективи розвитку всіх територій включно із Кримом і містом Севастополь, Харківською, Запорізькою, Херсонською, Луганською й Донецькою областями, де нині тривають бойові дії. Така перспектива має майбутнє та сама по собі містить психологічний ресурс наснаження на подолання ворога й досягнення поставленої мети. Стратегічний план відбудови країни, заснований на аналізі економічних, географічних, соціокультурних і багатьох інших важливих показників з урахуванням завданої шкоди інфраструктурі та промисловим об'єктам забезпечить ефективне спрямування повоевної внутрішньої міграції людського капіталу та стане запорукою відновлення та сталого розвитку країни.

Також невизначеним у програмі "Велике будівництво" залишається питання щодо житлозабезпечення та/або матеріальної допомоги тим громадянам, що втратили житло або житло частково зруйноване і які не полишали місць постійного проживання, тобто вони не належать до категорії ВПО, а до категорії постраждалих унаслідок бойових дій.

По-друге, значна розмитість соціального портрета громадян [23], що належать до категорії ВПО. Зокрема ця категорія представлена як економічно активним, так і економічно пасивним населенням, жителями міст, селищ міського типу та (що значно менше) сіл, розрізняється за віковими, гендерними, освітніми, професійними й іншими характеристиками, що суттєво впливають на можливості як приймати рішення щодо самого вибору певного варіанту програми житлозабезпечення як найкращого, так і на ефективність реалізації обраного варіанту, що зумовлене перспективним урахуванням своїх ресурсів об'єктивного й суб'єктивного характеру. Також не зовсім зрозумілими є ресурси для дослідження наявних соціальних портретів загалу ВПО. Тут у пригоді стають інформаційні технології, зокрема Єдина інформаційна система соціальної сфери (ЄІССС), що розроблена та впроваджується Державним підприємством "Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України" (ДП ІОЦ Мінсоцполітики України) з 2021 р. [24], за допомогою якого можливе досягнення суттєвої визначеності й упорядкування інформації щодо стану ВПО для програми житлозабезпечення.

Важливим критерієм у питанні житлозабезпечення також є визначення й облік домогосподарств серед ВПО та категорії осіб, що втратили житло внаслідок бойових дій.

По-третє, актуальним виглядає спеціалізація соціальних працівників у сфері брокерських послуг як безпосередньо для категорії ВПО, так і для усіх слабких соціальних груп [25, с. 224]. Суттєво брокерських послуг у соціальній роботі є визначення потреб і спрямування

клієнта у відповідні служби, допомога йому в користуванні потенціалом соціальних служб і організацій, які надають соціальні послуги в місці його проживання, обранні оптимальних треків отримання послуг, консультації з наявності певних соціальних послуг на ринку тощо. Отже, інформаційно-аналітична та консультативна суть діяльності соціального брокера стає зараз актуальною спеціалізацією соціального працівника з огляду на масштаб отримувачів соціальних послуг у країні. Інформаційні ресурси, що впроваджуються ДП ІОЦ Мінсоцполітики України (ЄІССС, Реєстри надавачів та отримувачів соцпослуг тощо), створюють умови для розвитку сфери брокерських послуг у соціальній роботі. Така інформаційно-аналітична складова професійної діяльності соціального працівника допоможе визначенню оптимального рішення як з боку держави, так і з боку самої вимушено переміщеної особи щодо обрання і варіанту забезпечення постійним житлом, і регіону його розташування.

Висновки. Підсумувавши, можна зазначити, що державна політика у сфері житлозабезпечення ВПО й осіб, що втратили житло внаслідок війни, поки що не стало сфокусованою на виробленні конкретної стратегії, за якою сама держава та територіальні громади почали впровадження заходів із будівництва нового, відновлення пошкодженого житла й залучення житлових площ на ринку нерухомості, що призводить до недотримання деяких рекомендацій основних положень міжнародного гуманітарного права щодо ВПО. Зокрема впровадження ініціатив територіальних громад щодо будівництва тимчасового житла завдання успішної інтеграції ВПО також повністю не розв'язує.

Суттєвим здобутком, що пришвидчить облік і визначення потреб у постійному житлі цих категорій (регіону його розташування, площі, стану, забезпечення приладами та оздобленням тощо), є введення в експлуатацію Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (ЄІССС), яка надає органам соціального забезпечення повну інформацію про потреби, отримані види допомоги клієнта, що стає вагомим підґрунтям для визначення соціального портрету конкретної особи з категорії ВПО. Таке визначення дозволить спрямувати клієнта на отримання житла за певним, найбільш оптимальним для нього/неї варіантом програми, а введення в повну експлуатацію Реєстрів надавачів та отримувачів соціальних послуг дозволить розвинути таку спеціалізацію в галузі соціальної роботи, як соціальний брокер.

Перспективи дослідження представляються в моніторингу й аналізі державних програм та ініціатив з житлозабезпечення ВПО та категорії осіб, що втратили житло внаслідок бойових дій, формуванні пропозицій щодо вдосконалення технологій надання соціальних послуг у сфері забезпечення житлом цих категорій.

Список використаних джерел

1. Ukraine – IDP figures general population survey in March 2022 / The International Organization for Migration. – URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-%E2%80%9494-idp-figures-general-population-survey-9-%E2%80%9416-march-2022>
2. Individual refugees from Ukraine recorded across Europe / UNHCR Operational Data Portal. – Електронний ресурс. – Режим доступу: https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine#_ga=2.228732760.514168680.1646989952-176134281.1646551413
3. Санченко А. Є. Основні міжнародні стандарти справедливого забезпечення права внутрішньо переміщених осіб на реституцію житла і майна / А. Є. Санченко // Порівняльно-аналітичне право: електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ "Ужгородський національний університет". – 2019. – № 5 – С. 450–455. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/PAP_5_2019.pdf
4. Журавльова Г. С. Забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб: міжнародний досвід та Україна / Г. С. Журавльова // Часопис Київського університету права. – 2016. – № 4. – С. 52–56.

5. Алімова І. Є. Інституційне забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб / І. Є. Алімова // Ефективність державного управління – 2019. – Вип. 4 (61), ч. 1. – С. 53–59.

6. Кобець М. П. Проблеми забезпечення права на житло внутрішньо переміщених осіб в Україні / М. П. Кобець // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту: серія: Право. – Ужгород: Видавничий дім "Гельветика", 2016. – Т. 2. – Вип. 37. – С. 110–113.

7. Перепелюкова О. В. Вирішення нагальних проблем внутрішньо переміщених осіб / О. В. Перепелюкова // Вісн. Східноукраїнського нац. ун-ту імені Володимира Даля. – 2015. – № 6. – С. 110–116.

8. Аврамова О. Український досвід правового забезпечення житлової та продовольчої потреби в умовах воєнного стану / О. Аврамова, Г. Корнієнко // Baltic Journal of Legal and Social Sciences. – 2022. – Vol. 1. – С. 6–14.

9. International Federation of Social Workers / Офіційний сайт. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.ifsw.org/>

10. Керівні принципи з питань внутрішнього переміщення / Офіційний сайт уповноваженого Верховної ради України з прав людини. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/IDPersons/GPUkrainian.pdf>

11. Механізм забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб: національний та міжнародний аспекти / С. Б. Булеца та ін.; за заг. ред. О. Я. Рогача, М. В. Савчина, М. В. Менджул. – Ужгород: ПІК-У, 2017. – 348 с.

12. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб Закон України № 1706-VII (ред. від 03.08.2022). – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

13. Про соціальні послуги Закон України № 2671-VIII (ред. від 27.04.2022). – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

14. Зареєстровані до 14 квітня внутрішньо переміщені особи зможуть отримати компенсацію за березень – Шуляк / Інформаційне агентство Интерфакс-Україна, 30.03.2022. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/819400.html>

15. Дуляба Н. У модульне містечко на Сихові заселились переселенці / Н. Дуляба. – Електронний ресурс / Львівський портал. – Режим доступу: <https://portal.lviv.ua/news/2022/05/19/u-modulne-mistechko-na-sykhovi-zaselylys-pereselentsi-19.05.2022>

16. Журба А. Біля Львова відкрили унікальне модульне містечко для переселенців / А. Журба, В. Ейсмут. – Електронний ресурс / Zaxid.net. – Режим доступу: https://zaxid.net/nepodalik_lvova_vidkrii_unikalne_modulne_mistechko_dlya_pereselentsiv_n1544543

17. Під Києвом побудували перше модульне містечко. – Електронний ресурс / Стройобзор. – Режим доступу: <https://stroyobzor.ua/ru/kiiev/news-city/pid-kiyevom-pobudovali-pershe-modulne-mistechko>

18. Premier we Lwowie: nie możemy zostawić naszych sąsiadów w osamotnieniu. Polska buduje domy modułowe w Ukrainie. – Електронний ресурс / Офіційний сайт Канцелярії Прем'єр-міністра Польщі (Kancelaria Prezesa Rady Ministrów). – Режим доступу: <https://www.gov.pl/web/premier/premier-we-lwowie-nie-mozemy-zostawic-naszich-sasiadow-w-osamotnieniu-polska-buduje-domy-modulowe-w-ukrainie>

19. Велике будівництво. Програма Президента України. – Електронний ресурс / Офіційний сайт. – Режим доступу: <https://bigbud.kmu.gov.ua/>

20. Михайлова О. Недобудови, нове "з нуля" чи іпотека: які варіанти житла для переселенців розглядає держава / О. Михайлова. – Електронний ресурс / Факти. – Режим доступу: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20220713-nedobudovy-nove-z-nulya-chy-ipoteka-yaki-varianty-zhytla-dlya-pereselenciv-rozglyadaye-derzhava/>

21. Гайда Г. Соціальне житло класу люкс. Нідерландська модель для України / Г. Гайда. – Електронний ресурс / Європейська правда. – Режим доступу: <https://www.euointegration.com.ua/experts/2016/07/6/7051603/>

22. "НІБУЛОН" буде житло для своїх працівників. – Електронний ресурс / Офіційний сайт компанії. – Режим доступу: https://nibulon.com/news/novini-kompanii/nibulon-budue-zhitlo-dlya-svoix-pracivnikiv-8820.html?fbclid=IwAR3paBGDlvx73PNNRaovM8H4INSs-Epjs_wmMCuYKiNqXCLNz43la_8x9k

23. Мартинюк І. Молодь України: штрихи до соціального портрета / І. Мартинюк // Соціальні виміри суспільства. – 2011. – Вип. 3. – С. 221–234.

24. Державне підприємство "Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України". – Електронний ресурс / Офіційний сайт. – Режим доступу: <https://www.ioc.gov.ua/>

25. Литва Л. Забезпечення впровадження соціально-реабілітаційних практик для створення середовища відновлення в діяльності територіальних громад // Сучасні теорія і практика соціальної реабілітації: монографія / О. В. Чуйко, А. В. Кунцевська, Л. А. Литва, О. М. Тохтаміш та ін.; за ред. О. В. Чуйко. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2021. – С. 199–227.

References

1. Ukraine – IDP figures general population survey in March 2022 [Elektronnij resurs] / The International Organization for Migration. – URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-%E2%80%9494-idp-figures-general-population-survey-9-%E2%80%9416-march-2022>
2. Individual refugees from Ukraine recorded across Europe [Elektronnij resurs] / UNHCR Operational Data Portal. – URL: https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine#_ga=2.228732760.514168680.1646989952-176134281.1646551413
3. Sanchenko A. E. Osnovni mizhnarodni standarti spravedlivogo zabezpechenja prava vnutrishno peremishshenihs osib na restituciju zhitla i

majna [Elektronnij resurs] / A.E. Sanchenko // Porivnjal'no-analitichne pravo: elektronne naukovie fahove vidannja juridichnogo fakul'tetu DVNZ "Uzhgorodsk'ij nacional'nij universitet". - 2019. - № 5 – S. 450-455. - URL: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/PAP_5_2019.pdf

4. Zhuravljova G. S. Zabezpechennja prav vnutrishn'o peremishhenih osob: mizhnarodnij dosvid ta Ukraina / G. S. Zhuravljova // Chasopis Kiivs'kogo universitetu prava. – 2016. - № 4. – S. 52-56.

5. Alimova I. E. (2019). Institucijne zabezpechennja social'nogo zahistu vnutrishn'o peremishhenih osob / I. E. Alimova // Efektivnist' derzhavnogo upravlinnja – 2019. – Vip. 4 (61). – Ch.1. - S. 53-59.

6. Kobec' M. P. Problemi zabezpechennja prava na zhitto vnutrishn'o peremishhenih osob v Ukraini [Tekst] / M. P. Kobec' // Naukovij visnik Uzhgorodskogo nacional'nogo universitetu: serija: Pravo / gol.red. Ju.M. Bisaga. – Uzhgorod: Vidavnicij dim "Gel'vetika", 2016. – T. 2, Vip. 37. – S. 110–113.

7. Perepeljukova O. V. Virishennja nagal'nih problem vnutrishn'o peremishhenih osob / O. V. Perepeljukova // Visnik Shidnoukraïns'kogo nacional'nogo universitetu imeni Volodimira Dalja. – 2015. - № 6. – S. 110-116.

8. Avramova O., Kornienko G. (2022). Ukraïns'kij dosvid pravovogo zabezpechennja zhitlovoï ta prodovol'choï potrebi v umovah voennogo stanu / O. Avramova, G. Kornienko // Baltic Journal of Legal and Social Sciences. – 2022. – Vol. 1. – S. 6-14.

9. International Federation of Social Workers [Elektronnij resurs] / Oficijnij sajt - URL: <https://www.ifsw.org/>

10. Kerivni principii z pitan' vnutrishn'ogo peremishhennja [Elektronnij resurs] / Oficijnij sajt upovnovazhenogo Verhovnoï radi Ukraïni z prav ljudini – URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/IDPersons/GPUkrainian.pdf>

11. Mehanizm zabezpechennja prav vnutrishn'o peremishhenih osob: nacional'nij ta mizhnarodnij aspekti / [S.B. Buleca, O.I. Kotljars, Ja.V. Lazur ta in.]; za zag. red.: d-ra jurid. nauk, prof. O.Ja. Rogacha; d-ra jurid. nauk, prof. M.V. Savchina; k.ju.n., doc. M.V. Mendzhul. – Uzhgorod: RIK-U, 2017. – 348 s.

12. Pro zabezpechennja prav i svobod vnutrishn'o peremishhenih osob [Elektronnij resurs]: Zakon Ukraïni № 1706-VII (red. vid 03.08.2022). – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

13. Pro social'ni posluzgi [Elektronnij resurs]: Zakon Ukraïni № 2671-VIII (red. vid 27.04.2022). – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

14. Zareestrovani do 14 kvitnja vnutrishn'o peremishheni osobi zmozhot otrimati kompensaciju za berezen' – Shuljak [Elektronnij resurs] / Informacijne agencstvo Interfax-Ukraïna, 30.03.2022. – URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/819400.html>.

15. Duljaba N. U modul'ne mistechko na Sihovi zaseliilis' pereselenci [Elektronnij resurs] / L'vivs'kij portal. – URL: <https://portal.lviv.ua/news/2022/05/19/u-modulne-mistechko-na-syhovi-zaselylys-pereselentsi> 19.05.2022.

16. Zhurba A., Ejsmunt V. Bilja L'vova vidkrili unikal'ne modul'ne mistechko dlja pereselenciv [Elektronnij resurs] / Zaxid.net. – URL: https://zaxid.net/nepodalik_lvova_vidkrili_unikalne_modulne_mistechko_dlja_pereselentsiv_n1544543.

17. Pid Kiyvom pobuduvali pershe modul'ne mistechko [Elektronnij resurs] / Strojbozr. – URL: <https://strojbozr.ua/ru/kyev/news-city/pid-kiyvom-pobuduvali-pershe-modulne-mistechko>.

18. Premier we Lwowie: nie możemy zostawić naszych sąsiadów w osamotnieniu. Polska buduje domy modułowe w Ukrainie [Elektronnij resurs] / Oficijnij sajt Kanceljarii Prem'er-ministra Pol'shhi (Kancelaria Prezesa Rady Ministrów). – URL: <https://www.gov.pl/web/premier/premier-we-lwowie-nie-mozemy-zostawic-naszycz-sasiadow-w-osamotnieniu-polska-buduje-domy-modulowe-w-ukrainie>

19. Velike budivnictvo. Programa Prezidenta Ukraïni [Elektronnij resurs] / Oficijnij sajt. – URL: <https://bigbud.kmu.gov.ua/>.

20. Mihajlova O. Nedobudovi, nove "z nulja" chi ipoteka: jaki varianti zhitta dlja pereselenciv rozgljadaje derzhava [Elektronnij resurs] / Fakti. – URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20220713-nedobudovy-nove-z-nulya-chy-ipoteka-yaki-varianty-zhytla-dlya-pereselenciv-rozgljadaje-derzhava/>.

21. Gajda G. Social'ne zhitto klasu ljuk. Niderlands'ka model' dlja Ukraïni [Elektronnij resurs] / Evropejs'ka pravda. – URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2016/07/6/7051603/>.

22. "NIBULON" bude zhitto dlja svojih pracivnikov [Elektronnij resurs] / Oficijnij sajt kompanii. – URL: https://nibulon.com/news/novini-kompanii/nibulon-budue-zhitlo-dlya-svoix-pracivnikov-8820.html?fbclid=IwAR3paBGDlvx73PNNRaovM8H4INSs-Epjs_wmMCuYKINxQXCLNz43la_8x9k.

23. Martinjuk I. Molod' Ukraïni: shtrihi do social'nogo portreta / I. Martinjuk // Social'ni vimiri suspil'stva. – 2011. – Vip. 3. – S. 221–234.

24. Derzhavne pidpryemstvo "Informatsiyno-obchysljuval'nyj tsentr Ministerstva sotsial'noji polityky Ukraïny" [Elektronnij resurs] / Oficijnij sajt – URL: <https://www.ioc.gov.ua/>

25. Lytva L. Zabezpechennja vprovadzennja social'no-reabilitacijnih praktik dlja stvorenja seredovishha vidnovlennja v dijalnosti teritorial'nih gromad // Suchasni teoriija i praktika social'noï rehabilitacii: monografija / O. V. Chujko, A. V. Kunccevs'ka, L.A. Litva, O. M. Tohtamish ta in.; za red. O. V. Chujko. – K.: VPC "Kiivs'kij universitet", 2021. – S. 199–227.

Надійшла до редколегії 01.10.22
Рецензовано 02.11.22

L. Lytva, PhD in Sociological Sciences, Associate Professor

ORCID ID: 0000-0001-9381-2654

A. Kozachkova, Student

ORCID ID: 0000-0002-7680-4182

V. Pokusai, Student

ORCID ID: 0000-0002-6916-3348

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE FORMATION OF STRATEGIC POLICY DIRECTIONS IN THE SPHERE OF PROVIDING HOUSING FOR FORCEDLY DISPLACED PERSONS

This article presents an overview of the strategy for providing housing provision to forcibly displaced persons and persons whose homes were destroyed due to military actions. Features are considered of the formation of social policy in the field of providing social housing for forcibly displaced persons since 2014, when the annexation of Crimea and the occupation of parts of Donetsk and Luhansk regions by the Russian Federation. The purpose of the article is to analyze state and regional initiatives to provide housing for persons who lost their housing as a result of the war, and to determine ways to optimize the activities of social workers in the field of providing housing for these categories. The research method was the analysis of international and domestic legislation in the field of ensuring the right of forcibly displaced persons to basic shelter and housing, the strategy of the Program of the President of Ukraine "Great Construction" regarding ways to solve the problem of housing for persons who lost their housing as a result of the war, and regional initiatives of executive authorities, territorial communities, individual investors, which are made public in open sources. Caveats and barriers to the implementation of these initiatives, technologies for optimizing the process of providing social services to forcibly displaced persons and persons who lost their housing because of military actions are discussed. It is proposed to implement specialization of a social broker for social workers, which includes information-analytical and advisory activity for optimizing the formation of a package of social services for the specified categories of persons. This specialization will become relevant in conditions of solving wide-ranging problems as part of housing provision after the war. The article notes the leading role of information support for the activities of social workers, especially implementation of Unified information system of the social sphere, which provides accounting and control over the provision of social services. The resources of the System will let to create social portraits of forcibly displaced persons and targeted housing provision for them.

Keywords: brokerage services in social work, forcibly displaced persons, housing leasing, housing provision, mortgage, social portrait, Unified information system of the social sphere, war.